

ADVIES PROJECT VAN TEN MINSTE NATIONALE BETEKENIS

1.1 Project informatie			
AANVRAAG:	Exposities Van Gogh Heritage Centres	NR:	328117
AANVRAGER:	Stichting Van Gogh Heritage Foundation	BIJEENKOMST ADVIESCOMMISSIE:	1 februari 2019
BEGROTING:	€ 2.843.000,-	DATUM ADVIES:	12 februari 2019
GEVRAAGDE BIJDRAGE:	€ 825.000,-		

1.2 ALGEMEEN	
<p>De door verschillende Brabantse partners opgerichte Van Gogh Heritage Foundation zet zich in om het gebouwde en landschappelijke erfgoed van Vincent van Gogh in Brabant en daarbuiten te behouden voor toekomstige generaties en voor een groot publiek te ontsluiten. Belangrijke stappen zijn reeds gezet: het onderzoeken, het aanwijzen en beschermen van nu al 39 'Van Gogh Monumenten'. Ook wordt erfgoed aangekocht.</p> <p>In dit kader wil de aanvrager op drie 'Van Gogh-locaties' (Zundert, Etten-Leur en Nuenen; de belangrijkste plekken waar Van Gogh in Brabant heeft gewoond en gewerkt) Van Gogh Heritage Centres doorontwikkelen. Op deze plekken zijn al bezoek- en expositiefuncties aanwezig, maar worden nu vaste, dynamische exposities gerealiseerd die het erfgoed van en rond Vincent van Gogh uitlichten, samenhangend in zowel vorm als inhoud, en die zo het wordingsverhaal van de unieke Brabantse kunstenaar toegankelijk maken voor een groot publiek. De aanvraag is gericht op de investering in deze doorontwikkeling en op marketing in de eerste 3 jaar.</p> <p>Voor de pitch verschenen de directeur van Van Gogh Heritage Foundation, Frank van den Eijnden, en mede ontwikkelaar van het plan Geert Boogaard (Blueyard). In het publiek zat een groot aantal stakeholders, waaronder vertegenwoordigers van de betrokken en andere Van Gogh locaties in Brabant, expositie vormgever Tinker Imagineers, het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen en Eindhoven Airport.</p> <p>In het gesprek ging de adviescommissie onder meer in op de verbinding van het project met het bredere verhaal van Brabant, ook toekomstgericht; de onderbouwing van bezoekprognoses, ook in relatie tot aflossingscapaciteit; de duurzaamheid en houdbaarheid van de exposities in relatie tot herinvestering na 3 jaar en de claim dat het overgrote deel van de materiële investeringen daarom ook in 3 jaar moet worden afgeschreven.</p>	

OPMERKINGEN BIJ CRITERIA

2.1 Het project betreft een activiteit of product van hoge culturele kwaliteit van ten minste nationale betekenis, tot uitdrukking komend in oorspronkelijkheid, zeggingskracht en vakmanschap	
goed	
<p>Het cultureel erfgoed rond de Brabantse periode van Vincent van Gogh staat als culturele waarde buiten kijf, zowel door de zichtbaarheid die de drie locaties daaraan nu al geven, als door de gestaag groeiende collectie werk van Van Gogh in het Noordbrabants Museum dat zijn Brabantse scheppingsperiode representeert. Het al langer bestaande samenwerkingsverband van de vijf belangrijkste met Van Gogh verbonden locaties in de provincie (naast de drie in dit project en het NBM, ook Vincent's Tekenlokaal in Tilburg) heeft in het afgelopen decennium laten zien dat er oog is voor kwalitatief hoogwaardige actualisering van dit erfgoed. Dat schept vertrouwen in de aanpak die in de nu nagestreefde grootschalige ontwikkeling centraal staat. De ambitie om het verhaal uiteindelijk beleefbaar te maken in 39 plekken in Brabant die daar allemaal een rol in hebben gespeeld, plaatst dit project in een aansprekend groter concept.</p> <p>Het feit dat Van Gogh kenners en kunsthistorici als Ron Dirven, Rebecca Nelemans en deskundigen van het Noordbrabants en het Van Gogh Museum het script voor de exposities verzorgen c.q. kwalitatieve bijdragen en kritische massa leveren, onderstreept dit. Vormgever Tinker Imagineers heeft een goed track record, dus ook in dat opzicht mag op kwaliteit gerekend worden.</p>	

2.2 Het project getuigt van cultureel ondernemerschap.

voldoende onder voorwaarde

De organisatie heeft gekozen voor een stelsel van entiteiten dat, in een gecompliceerd samenspel, voor een sluitend geheel van verantwoordelijkheden en financiële stromen moet zorgen. Naast de aanvragende Van Gogh Heritage Foundation (VGHF) vormen een NV Vastgoed en de drie bestaande lokale organisaties de entiteiten binnen de structuur. Door betrokkenheid van de drie locaties in het bestuur van VGHF is het commitment op lokaal niveau geborgd, door personele verbinding tussen de besturen van VGHF en NV wordt ook op dat niveau geharmoniseerd. Deze structuur is goed doordacht en oogt adequaat. Het team is capabel.

In de financiering zijn al belangrijke stappen gemaakt. De Provincie heeft een zeer substantiële toezegging voor verwerving van het onroerend goed op de drie locaties gedaan. Daarnaast is een systeem van certificaten van de NV uitgewerkt, waaraan schenkingen aan de VGHF zijn verbonden. Dit moet tot een private inbreng van € 1.000.000 leiden. Deze aanpak is niet nieuw, maar getuigt binnen de Brabantse cultuursector wel van grensverleggend ondernemerschap. Ten tijde van de pitch waren 100 van de beoogde 1.000 certificaten door private partijen afgenomen, met een opbrengst van € 100.000 voor VGHF; de verwachting is over enkele maanden 500 te bereiken. De op deze wijze gerealiseerde private inbreng wordt door de Provincie in elk geval nog eens met een factor 2,5 verhoogd, tot maximaal € 2,5 mln. Het Mondriaan Fonds heeft € 100.000 verleend.

Naast Brabant C is een bijdrage ter hoogte van € 500.000 van de BankGiro Loterij voorzien, maar een besluit was er ten tijde van de pitch nog niet. Ook moet bij andere fondsen nog voor € 475.000 aan begrote bijdragen gerealiseerd worden.

Gezien de hoogte van de gevraagde bijdrage op het maximum van 30%, zouden tegenvallers op deze posten (fondsen, certificaten, matching Provincie) zonder compensatie elders, gevolgen hebben voor de hoogte van een eventuele Brabant C-bijdrage.

Een andere kritische factor vormt de groei in bezoekers. Deze is niet alleen van belang voor de legitimatie van de forse investering, maar ook voor aflossingscapaciteit van een leningdeel bij Brabant C zoals die in de aanvraag wordt voorgesteld. De aanvrager presenteert die bezoekerstoename als quasi gegarandeerd. Hij beroept zich daarvoor op een benchmark met andere museale initiatieven, die schijnbaar tamelijk losjes als vergelijkbaar met het eigen plan worden beschouwd. De adviescommissie bespeurt tunnelvisie (andere scenario's lijken ondenkbaar), met het gevaar van verdere doorwerking in de businesscase. De commissie acht daarom een steviger onderbouwing van de begrote bezoekerstoename nodig, temeer daar de beoogde verviervoudiging in museumtermen om een prestatie van buitengewoon formaat vraagt die niet alleen met rotsvast geloof bereikt kan worden. Onderdeel van de onderbouwing zal een ijzersterk marketingplan moeten zijn.

Onduidelijk in het licht van een project met (inter)nationale betekenis is de stelling van de aanvrager dat de groei vooral uit regionale bezoekers moet komen. De hiermee samenhangende noodzaak om herhaalbezoek te stimuleren vormt onderbouwing van de noodzaak om de exposities geregeld te vernieuwen en zelfs sneller dan 5 jaar af te schrijven. De adviescommissie heeft in de aanvraag en pitch geen aanleiding gevonden te adviseren hiervoor van het financieringsreglement af te wijken. Als dat al mogelijk zou zijn, zou voor een dergelijke afwijking een overtuigender argumentatie nodig zijn om normvervaging naar andere aanvragers te voorkomen. Planning, omvang, liquiditeitsbehoefte en aannemelijkheid van vervangingsinvesteringen vragen betere onderbouwing.

Tijdens de pitch werd duidelijk dat twee van de drie locaties (Zundert en Nuenen) in het bezit zijn van de lokale organisaties. Het is de adviescommissie niet duidelijk geworden wat de koopsommen zijn en wat opbrengst uit verkoop van de panden die daar binnenkomt, betekent voor de eigen investeringsruimte op die locaties.

2.3 De activiteit of het product waar het project op is gericht, draagt duurzaam bij aan versterking van het cultuursysteem van de provincie Noord-Brabant, ten minste blijkend uit blijvend karakter van het aanbod en betekenis voor de ontwikkeling van toptalent in de provincie Noord-Brabant.

voldoende

Het project betekent in de ogen van de adviescommissie zeker een impuls voor Van Gogh als uithangbord met hoog kwalitatief potentieel voor Brabant. Een stevig Van Gogh netwerk met een samenhangend verhaal en samenhangende uitstraling kan zeker een duurzame versterking rond dit belangrijke culturele icoon van Brabant betekenen. Een sterke uitwerking van de aantrekkingskracht van het initiatief op nationaal en internationaal niveau, en sterkere onderbouwing van de bezoekersgroei in het algemeen zal belangrijk bijdragen aan de overtuigingskracht op dit punt. Hierboven, onder het criterium Ondernemerschap, heeft de commissie daar al opmerkingen over geplaatst.

Ook het hierboven gesignaleerde punt van goede onderbouwing van planning en haalbaarheid van benodigde vervangingsinvesteringen moet in verband met overtuigende duurzaamheid van het project nog eens genoemd worden.

Spin off naar andere domeinen binnen en buiten cultuur mag eveneens verwacht worden. De adviescommissie ziet bijvoorbeeld mogelijkheden voor verbinding met technologische innovatiekracht in Brabant bij de vormgeving van de exposities. Zulke verbindingen

zouden daarvoor uitdrukkelijker mogen worden uitgewerkt.

Ook verbinding met toptalentontwikkeling, bijvoorbeeld in wisselwerking met het Artist in Residence initiatief in Zundert of met het Noordbrabants Museum kan overtuigender worden uitgewerkt. De door de aanvrager genoemde betekenis van het verhaal van Van Gogh voor versterking van het algemeen geloof in eigen kunnen bij scholieren is sympathiek en geloofwaardig, maar is onvoldoende te relateren aan toptalent zoals bedoeld in (de toelichting op) het Brabant C-criterium.

2.4 De activiteit of het product waar het project op is gericht, heeft draagvlak in de Brabantse samenleving. Dit blijkt in elk geval uit cross-sectorale samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties in Brabant en betrokkenheid van afnemers.

goed

Het werk van VGHF en haar voorlopers en de lokale partijen heeft onder leiding van Frank van den Eijnden al voor een flinke groei in het regionaal bewustzijn rond Van Gogh gezorgd, en daarmee al een fundament gelegd voor draagvlak voor een nog sterker samenhangend verhaal. Er is dus zeker logica en een zeer positief uitgangspunt voor draagvlak onder de nu geambieerde stap.

Het systeem met uitgifte van certificaten is bij uitstek gebaseerd op draagvlak. Los van een sluitende businesscase, is de inmiddels gerealiseerde € 100.000 aan private bijdragen op deze manier daar al een teken van. Deze huidige 'tellerstand' kort na start van de uitgifte schept goede verwachtingen voor de komende periode. Ook de betrokkenheid van de Provincie met zowel een vaste als een variabele bijdrage, en de aanwezigheid en uitgesproken commitment van een groot aantal belangrijke stakeholders bij de pitch en in de aanvraag zijn hier sterke elementen.

Ook hier zou sterkere onderbouwing van de verwachte groei in publieksbelangstelling het pleidooi nog overtuigender maken.

De adviescommissie juicht de uitwerking van een educatielijn gekoppeld aan de Van Gogh Heritage Centres als samenhangend geheel toe, evenals de betrokkenheid van Erfgoed Brabant daarbij. De commissie ziet de nadere uitwerking - die nog wel moet komen - met belangstelling tegemoet.

2.5 Het project sluit aan bij de ambitie van de provincie Noord-Brabant om tot de top van de industriële kennis- en innovatieregio's te komen, bijvoorbeeld door aantoonbare verbinding met de Brabantse topsectoren.

goed

Door een van 's werelds bekendste en geliefdste kunstenaars uit de geschiedenis met hoogwaardige vormgeving, kwalitatieve inhoud en met emotie internationaal te koppelen aan de regio, zoals het project overtuigend wil en potentieel ook kan, ontwikkelt Brabant een sterke troef in het totaalbeeld van een aantrekkelijke vestigingsregio. De (al bijna gerealiseerde) noemer 'Van Gogh National Park' voor Het Groene Woud, en het (nog hypothetische) omdopen van Eindhoven Airport tot 'Van Gogh International Airport' bieden kansen voor wederzijdse versterking en een opwaartse spiraal.

De door de aanvrager neergelegde claim van verbinding met innovatieve technologie uit Brabant is heel goed denkbaar, maar moet sterker uitgewerkt worden om overtuigend te zijn, zoals eerder opgemerkt.

2.6 ADVIES

Op grond van de bovenstaande beoordeling komt de adviescommissie tot de conclusie dat het project Van Gogh Heritage Centres een aantrekkelijk voorstel voor doorontwikkeling van Van Gogh als internationaal cultureel icoon van Brabant oplevert. Zij adviseert het fondsbestuur dan ook om het project door te laten naar de businessplan-(door)ontwikkelfase. De adviescommissie geeft daarbij een aantal aandachtspunten mee die in die fase verdere uitwerking en bij oplevering van het businessplan kritische beoordeling verdienen.

Deze aandachtspunten zijn de volgende:

- voldoende invulling van funding, met name uit certificaten en andere fondsen, om de hoogte van de gevraagde bijdrage te legitimeren
- veel overtuigender onderbouwing van de verwachte bezoekersaantallen, aangevuld met midden en worst case scenario's (uitgaande van de aanvraag als topscenario; een positiever topscenario is niet aan te bevelen). Essentieel onderdeel hiervan zou een zeer sterk marketingplan moeten zijn, met een positieve beoordeling door een onafhankelijke deskundige, bijvoorbeeld vanuit of in samenwerking met de sectie PR & Marketing van de Nederlandse Museumvereniging
- onontkoombare argumentatie door de aanvrager om te onderzoeken of volledige afschrijving in minder dan 5 jaar voor investeringen in duurzame materiële investeringen toelaatbaar is; in de huidige aanvraag is die onvoldoende aanwezig
- overtuigende onderbouwing de haalbaarheid van vervangingsinvesteringen tijdens of in de eerste jaren aansluitend op de projectperiode (planning, omvang, liquiditeitsbehoefte) met het oog op duurzaamheid/continuïteit in het project
- duidelijkheid over eigen investeringsmogelijkheden als gevolg van de opbrengst van de panden in Zundert en Nuenen voor de lokale organisaties aldaar
- duidelijker uitwerking van verbinding met toptalent in Brabant
- nadere uitwerking van de educatielijijn
- zo mogelijk duidelijker uitwerking van verbinding met andere domeinen, met name innovatieve technologie uit Brabant

Tot slot: na de pitch nam de adviescommissie kennis van het nieuwsbericht dat de verbouwing van locatie Nuenen wordt uitgesteld en in elk geval niet meer in 2019 begonnen zal worden. De commissie gaat er vanuit dat de gevolgen hiervan voor het businessplan in de komende fase verwerkt gaan worden.

2.7 SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

Bert Dirrix, voorzitter
Charlotte van Rappard
Linda Janssen
Peter van der Aalst
Jan Couwenberg
Remco van Soest
Robbert van der Stelt (schriftelijk advies)

secretaris: Geert Lenders

2.8 Disclaimer

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.